KIFO / Institutt for kirke-, religions- og livssynsforskning

Høringssvar fra KIFO på Rapport fra ekspertutvalg om tilskuddsordning for Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn

KIFO Institutt for kirke-, religions- og livssynsforskning takker for utvalgets arbeid i forbindelse med «Rapport fra ekspertutvalget om tilskuddsordning for Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn», og for anledningen til å avgi høringssvar om denne til Barne- og familiedepartementet. KIFO tar ikke stilling til de ulike politiske forslagene fra utvalget, men vil i hovedsak kommentere to anliggender: ett om noen av tallene utvalget bruker, og ett om finansieringen av KIFO.

Del 1: Kommentar til noen av tallene som presenteres i rapporten

KIFO er enig i at medlemstallet til Den norske kirke synker samtidig som det samlede medlemstallet for andre tros- og livssynssamfunn stiger, noe som innebærer økte utgifter for staten til tros- og livssynssamfunn gitt dagens finansieringsordning.

KIFO vil likevel kommentere sider ved mandatets og utvalgets fremstilling av denne utviklingen. I mandatet, under overskriften «problemomtale», oppgis det at «ifølge SSB er talet på medlemmer i Dnk redusert med meir enn 210 000 frå 2019 til 2023» (s. 11). KIFO gjør oppmerksom på at om lag halvparten av nedgangen i medlemstallet til Dnk etter årtusenskiftet kan tilskrives korrigeringer av feil i medlemsregisteret (særlig på 2000-tallet), enklere ut- og innmeldingsløsning i 2016 og uttrekk av tilhørige i 2021.[1] Sistnevnte endring, som inntraff med den nye trossamfunnsloven i 2021, innebar at over 115 000 ble strøket fra Dnks medlemsregister 1. januar dette året, noe som alene utgjør over halvparten av nedgangen mellom 2019 og 2023. Dette underkommuniseres i mandatets framstilling. Utvalget nevner riktignok denne enkelthendelsen (s. 29), men unnlater å ta den (eller de andre forklaringene bak nedgangen) med i analysene av medlemsutviklingen til Den norske kirke, for eksempel i tabellene 3.1–3.3.

Dette innebærer imidlertid ikke at utvalgets fremstilling av nedgangen i medlemstall for Dnk, parallelt med økningen i medlemstall i tros- og livssynssamfunn utenfor Dnk, er feil. Men den fremtidige medlemsutviklingen vil trolig ikke følge samme utvikling som de siste fem eller femten årene sett under ett. Antallet medlemmer i Dnk kan forstås som en funksjon av fire faktorer: innmeldinger, utmeldinger, døpte og døde, hvor de tre sistnevnte utgjør de største endringene i medlemsmassen. KIFOs beregninger, basert på SSBs tall, viser at medlemstallet i Dnk minker med om lag 20 000 i året. Dnks medlemsmasse er overrepresentert i den eldre delen av befolkningen, og en av de

[1] Se Sven Thore Kloster. 2025. «Bak narrativene om vekkelser og kirkeflukt: Hva sier tallene?» *Kirke og Kultur* 130 (4): 358–373.

KIFO, Institutt for Kirke, religions- og livssynsforskning· Øvre Slottsgate 2b, 0157 Oslo, Norway
Telephone +47 23 33 47 20 ·Org.no. 977 553 989 · mail: kifo@kifo.no · www.kifo.no

viktigste årsakene til nedgangen er demografi – at medlemmer dør. Selv i et hypotetisk år uten noen utmeldinger, vil Dnks medlemsmasse fortsatt minke fordi summen av døpte og innmeldte er lavere enn antall kirkemedlemmer som dør. Nivået på medlemsmassen i Dnk ser i det lange løp ut til å avhenge særlig av om medlemmene døper barna sine. Nedgangen i dåpsprosent blant nyfødte barn har flatet mer ut de siste årene sammenliknet med nedgangen vi så før 2020.[2]

KIFO er videre enig i at hvorvidt «dagens støttenivå i Norge eller det samlede nivået som under gitte forutsetninger avtegner seg for de nærmeste årene er bærekraftig, avhenger av en politisk vurdering.» (s. 43). Likevel vil vi som et apropos til narrativet om økte utgifter på tros- og livssynsfeltet, vise til at økningen i satsen for tilskuddet per medlem som mandatet viser til, fra 1310 kroner i 2021 til 1496 kroner i 2024, er lavere enn om satsen hadde vært regulert i henhold til konsumprisindeksen i samme periode.

Til sist i denne delen om tall vil KIFO benytte anledningen til å etterlyse statistikk på kommunenivå over medlemmer i tros- og livssynssamfunn utenfor Dnk. Dette falt bort som følge av endringene i trossamfunnsloven i 2021. Selv om ikke kommunene lenger finansierer tros- og livssynssamfunn utenfor Dnk, er bortfallet av statistikk på kommunenivå en utfordring fordi medlemsutviklingen på kommunenivå blir mindre transparent.

Del 2: Om finansieringen av KIFO

I rapportens kapittel 4 vurderes grunnlaget for å beregne tilskudd til tros- og livssynssamfunn utenfor Dnk. En av tingene utvalget ser på, er muligheter for å redusere beregningsgrunnlaget. I den sammenhengen neves muligheten for å trekke ut Kirkerådets tilskudd på 8,4 millioner til KIFO. KIFO vil gi en prinsipiell vurdering av utvalgets forslag, samt kommentere hvordan finansieringen av KIFO har blitt til og ser ut i dag. Det siste først:

KIFO er en uavhengig forskningsstiftelse, opprettet i 1993, som har som formål å 1) drive og stimulere til forskning på kirke, religion og livssyn i det norske samfunnet, 2) drive utrednings- og utviklingsarbeid på disse feltene, og 3) formidle forskning til kirke og menigheter, samfunnet og den offentlige debatt.

I 2002 kom grunnbevilgningen til KIFO inn på statsbudsjettet. Slik var det fram til 2013, da Kirkerådet overtok ansvaret fra Kirkedepartementet for tildeling og oppfølging av statstilskuddet til KIFO. Dette skjedde som følge av avviklingen av statskirken. I statsbudsjettet for 2014 ble den øremerkede bevilgningen under 'Tilskudd til kirkelige formål' overført til ny post 'Tilskudd til virksomhet i Den norske kirke', som et rammetilskudd som skulle forvaltes av Kirkemøtet. Det var en forutsetning i 2014 at fordelingen skulle være omtrent som i 2013, samtidig som Kirkemøtet skulle stå friere

[2] Se Edvard Nergård Larsen. 2024. «Kirkeliv i krisetid», i *Folkekirke i et livssynsåpent samfunn. Perspektiver på Den norske kirke 2019–2023*, redigert av Ånund Brottveit og Tore W. Rafoss, 99–131. Oslo: KIFO.

fra og med 2015.[3] Omleggingen førte blant annet til vedtektsendringer i KIFO, for å sikre selvstendighet i forhold til den nye tilskuddsmyndigheten. Kirkemøtet opprettholdt tilskuddet til KIFO etter 2015, og etter noen års debatt i Dnk om hvordan tilskuddet til KIFO best kunne brukes, inngikk Kirkerådet og KIFO en femårig samarbeidsavtale for 2022–2026, hvor Kirkerådet fortsatte å tildele tilskudd til KIFO basert på størrelsen til tidligere tilskudd.

Høsten 2025 vedtok Kirkerådet og KIFOs styre å forlenge samarbeidet, og vedtok en ny femårig samarbeidsavtale om tilskudd for årene 2027–2031. På grunn av Kirkerådets økonomiske situasjon med nedbemanning i 2025, ble også tilskuddet til KIFO nedjustert i den nye avtalen. Det nye tilskuddet nedjusteres til 60 prosent av 2026-nivå, og vil utgjøre om lag 5,2 millioner kroner i 2027.

Som følge av reduksjonen i tilskudd fra Den norske kirke, startet KIFO og Human-Etisk Forbund i 2025 forhandlinger om å inngå et noenlunde tilsvarende samarbeid som det KIFO har med Dnk fra og med 2027. KIFO håper at HEF vil kunne gå inn i samarbeidet med et tilskudd som minimum kompenserer reduksjonen i tilskuddet fra Dnk, eller i beste fall som tilsvarer Dnk-tilskuddet i volum, og på den måten gjør HEF til en like stor samarbeidspartner som Dnk. Det arbeides også med at Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn (STL) på sikt vil kunne ta mer ansvar for å finansiere KIFOs forskning på minoritetsreligion. På den måten vil KIFO i større grad enn tidligere gjenspeile det livssynsåpne samfunnet, og levere forskning som flere aktører i religions- og livssynsnorge kjenner til og opplever som relevant.

På denne bakgrunn vil KIFO gi en kort vurdering av utvalgets forslag om å trekke ut Kirkerådets tilskudd til KIFO fra beregningsgrunnlaget.

For det første vil KIFO påpeke at Kirkerådets tilskudd til KIFO fra og med 2027 ikke er 8,4 millioner, som utvalget baserer sine anslag på, men om lag 5,2 millioner kroner.

For det andre er KIFO enig med utvalgets prinsipielle vurdering om at KIFOs virksomhet «er av interesse for både samfunnet som helhet og for andre tros- og livssynssamfunn» (s. 66), og at tilskuddet fra Dnk prinsipielt sett dermed ikke trenger å inngå i beregningsgrunnlaget. KIFO har i økende grad, og i takt med at samfunnet har blitt både mer pluralistisk og sekularisert, levert kvantitativ og kvalitativ forskning om det større religions- og livssynsfeltet i Norge som kommer flere enn bare Dnk til gode, inkludert forskning på minoritetsreligion, livssyn og ikke-religion, samt analyser som viser endringer på kirke-, religions- og livssynsfeltet.

Likevel, at HEF nå signaliserer at de vil ta et større ansvar for KIFOs livssyns- og religionsforskning, viser at HEF også – som Dnk – ser seg som en samfunnsaktør som tar

[3] For ytterligere beskrivelser, se: Lars J. Halvorsen og Anders Aschim. 2019. *«Eit senter for forskning i samtid og kyrkje»? Evaluering av KIFO, Institutt for kirke-, religions- og livssynsforskning*. Høgskolen i Innlandets skriftserie 28 – 2019. s. 16

ansvar for at det forskes bredt på religion og livssyn i Norge, og i et større og mer detaljert omfang enn det andre forskningsinstitusjoner kan prioritere. Fra og med 2027 vil ikke bare Dnk, men også HEF, bruke egne midler på å finansiere KIFO. At Kirkerådets tilskudd til KIFO inngår i tilskuddsgrunnlaget, muliggjør med andre ord at både Dnk og HEF sammen kan finansiere «virksomhet som staten mener det er behov for». Dette tilsier i praksis at kirkerådets tilskudd til KIFO gjerne må fortsette å inngå i beregningsgrunnlaget. På den måten sikrer staten at *to* store tros- og livssynssamfunn har råd til å prioritere forskning på religion og livssyn.

For det tredje vil KIFO påpeke at dersom det skulle bli aktuelt å ta ut Kirkerådets bevilgning til KIFO fra beregningsgrunnlaget, så vil det være maktpåliggende for KIFOs eksistens og forskningskontinuitet at bevilgningen erstattes av en egen post om KIFO i statsbudsjettet, og at den ikke innordnes i budsjettet for en annen og større forskningsinstitusjon (jf. tabell 4.2). KIFO leverer i dag helhetlig, relevant og kostnadseffektiv forskning om kirke, religion og livssyn på norsk som større forskningsinstitusjoner ikke prioriterer eller har kompetanse til å gjennomføre i samme omfang som KIFO. Nettopp som et lite, uavhengig og fleksibelt forskningsinstitutt, med nær kontakt til aktørene på religions- og livssynsfeltet og med et forholdsvis lite budsjett i forskningssammenheng, har KIFO vist seg å produsere mye forskning på norsk som tros- og livssynssamfunn, departementer og kommuner har hatt god nytte av.

Mvh.

Sven Thore Kloster (sign.)
Forskningssjef for KIFO

Marianne Hafnor Bøe (sign.)
Styreleder for KIFO

Oslo, 30.01.25.